

REALIZÁCIU PROJEKTU PODPORIL

PARTNERI KOMENSKÉHO INŠTITÚTU

Názov projektu:

**Živý odkaz dejín – charakterové vzdelávanie
v predmete dejiny regiónu**

Meno účastníka:

PaedDr. Monika Koncošová

Mentor:

Mgr. Katarína Jakubcová

Súčasná doba kladie veľké nároky na každú oblasť života človeka, a teda aj na školu a výchovno-vzdelávací proces v nej. Škola sa stala otvoreným spoločenstvom žiakov, učiteľov a rodičov a jej hlavným poslaním je poskytovať komplexné služby v oblasti výchovy a vzdelávania. Školy v súčasnosti hľadajú nové spôsoby svojej existencie, nové cesty k zvyšovaniu svojej kvality. Vždy ale treba mať na zreteli prvotné poslanie školy: výchovu a vzdelávanie. Žiak musí byť v reťazci výchovno-vzdelávacích činností stále na prvom mieste a všetky aktivity školy a ostatných inštitúcií podieľajúcich sa na zabezpečení chodu školy musia smerovať k žiakovi, k skvalitneniu procesu, v ktorom sa žiak rozvíja a napreduje.

Ak škola chce splniť požiadavky, ktoré vyplývajú zo súčasných a perspektívnych potrieb spoločenského vývoja, musí sa zamerať na inovovanie a modernizovanie obsahu vzdelávania a metód vo vyučovaní a na prípravu učiteľov s novými kompetenciami pre prácu v škole 21. storočia. Dnes už skúsenosti mnohých, analýzy a výskumy dokazujú, že vzdelávanie zamerané len na vedomosti nestačí. Práve charakterové vzdelávanie môže byť cestou, ktorá bude viesť k modernizácii výchovno-vzdelávacieho procesu. Vo svete získava charakterové vzdelávanie stále väčšiu popularitu a školy sa presvedčujú, že venovanie sa tejto oblasti im prináša výrazné zlepšenia v správaní žiakov na škole, atmosfére na škole a v konečnom dôsledku aj v prospechu.

Význam charakterového vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese

- Charakterové vzdelávanie by malo byť pevnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu.
- Charakterové vzdelávanie nie je vnímané len ako cesta k akademickým vedomostiam, ale najmä ako cesta k rozvoju morálnych kvalít žiaka.
- Školy by mali byť hodnotené nielen podľa vzdelávacích výsledkov žiakov, ale aj podľa toho, ako rozvíjajú charakterovú výchovu žiakov.
- Súčasťou cieľov škôl by malo byť podporovanie rozvíjania charakteru žiakov tak, aby ich začlenenie sa do sveta práce a sveta dospelých bolo čo najľahšie a najlepšie.
- Podpora a rozvoj dobrého charakteru žiakov a školy je kľúčom k tzv. dobrej škole.

- Charakterové vzdelávanie v školách by malo pomôcť žiakom pochopiť, čo je eticky správne a ako sa zachovať v konkrétnych situáciách.
- Mladá generácia sa musí naučiť rozhodovať múdro, zodpovedne, morálne správne s cieľom nielen konať vo svoj prospech, ale aj v prospech spoločnosti.
- Základným nástrojom rozvoja charakteru sú silné stránky človeka.

Pojem charakter

Slovo charakter pochádza z gréckeho slova *charaktíras*, znamenajúceho „rytinu, črtu, znak“. Tematicky nemá pojem charakter svoje ustálené miesto, no prelína spoločenské vedy - filozofiu, psychológiu, ako aj sociológiu.

Základným nástrojom rozvoja charakteru sú silné stránky človeka. Ich zadefinovaniu sa už dlhé roky venuje veľké množstvo vedcov, pedagógov, historikov, filozofov, sociológov, pedagógov, teológov a psychológov, realizované je množstvo štúdií a výskumov. Výsledkom ich niekoľkoročnej práce sú akési „zoznamy“ silných stránok charakteru, z ktorých sa najčastejšie vyskytujú a spomínajú:

- Kreativita, tvorivosť, originalnosť, vynaliezavosť
- Zvedavosť, záujem, vyhľadávanie nového, otvorenosť novým skúsenostiam
- Kritické myslenie, otvorenosť mysle, úsudok
- Láska k učeniu sa
- Múdrosť
- Statočnosť, udatnosť
- Vytrvalosť, pracovitosť, neúnavnosť
- Čestnosť, integrita, autentickosť, úprimnosť
- Vitalita, radosť, elán, nadšenie, energickosť
- Láska
- Láskovosť, veľkorysosť, starostlivosť, súcit, altruistická láska, prívetivosť
- Sociálna vnímavosť, sociálna inteligencia, emočná inteligencia
- Tímová práca, občianstvo, sociálna zodpovednosť, lojálnosť
- Spravodlivosť, nestrannosť
- Vodcovstvo

- Odpustenie a milosrdenstvo
- Pokora a skromnosť
- Obozretnosť
- Sebakontrola, autoregulácia
- Vnímanie krásneho, zmysel pre krásu a dokonalosť, úcta, úžas, nadchnutie sa
- Vďačnosť
- Nádej, optimizmus, orientácia na budúcnosť
- Humor, zmysel pre humor, hravosť
- Viera, spiritualita, zbožnosť, zmysel

Iné zdroje uvádzajú klasifikáciu silných stránok charakteru nasledovne:

Občianske cnosti – sociálna zodpovednosť, dobrovoľníctvo, spoločenská zodpovednosť, občianstvo...

Morálne cnosti – vďačnosť, pokora, ľudskosť, sebadisciplína, poctivosť, rešpekt, úcta, priateľstvo, spravodlivosť, odvaha, súcit, úprimnosť, tolerancia...

Intelektuálne cnosti – zvedavosť, láska k učeniu, kreativita, múdrosť, otvorenosť, kritické myslenie, koncentrácia, kritické myslenie...

Výkonnostné cnosti – reziliencia, vytrvalosť, spolupráca, vodcovstvo, motivácia, nadšenie, komunikácia...

Charakterové vzdelávanie v predmete dejiny regiónu

V súčasných, najmä inovatívnych školách sa kladie dôraz aj na rozvoj uvádzaných charakterových vlastností žiakov, ktoré sú predpokladom úspešnosti žiaka v živote. Málokomu sa podarí byť úspešným človekom bez akejkoľvek námahy. Väčšinou je vždy pre úspech niečo potrebné urobiť. Úspech ovplyvňujú nielen motivácia, vzdelanie, inteligencia, ale aj mnohé ďalšie faktory. Dôležitá je tiež trpezlivosť, vytrvalosť, efektívna práca a tiež ľudia okolo nás, ktorí formujú naše konanie a myslenie. Rozvoj a formovanie charakterových

vlastností žiakov je možné realizovať viacerými formami, viacerými metódami, na viacerých predmetoch. Vhodné podmienky vytvára aj predmet dejiny regiónu.

Predmet dejiny regiónu patrí na stredných školách medzi odborné predmety v odbore manažment regionálneho cestovného ruchu. Cieľom predmetu dejiny regiónu je viesť žiakov k poznaniu jednotlivých regiónov Slovenska, ale najmä regiónu, v ktorom mnohí nielen žijú, ale aj študujú. Jadrom predmetu dejiny regiónu je čo najlepšie poznanie vlastného regiónu v oblasti jeho historického vývoja, v oblasti života a činnosti významných dejateľov regiónu. Vede žiakov k spoznávaniu kultúrno-historických pamiatok regiónu, jeho vývoja v oblasti kultúrnej, spoločenskej, hospodárskej, športovo-rekreačnej, v oblasti cestovného ruchu. Žiaci sú vedení k tomu, aby získané vedomosti a zručnosti vedeli uplatniť po absolvovaní štúdia uvedeného predmetu v praxi.

Predmet dejiny regiónu svojou podstatou a obsahom vytvára dobré podmienky pre uplatňovanie charakterového vzdelávania. Ide najmä o tematický celok „Osobnosti regiónu“, ktorý žiakom približuje život, činnosť a pôsobenie významných regionálnych osobností v danom regióne, približuje ich sny, túžby, ciele, osobné inšpirácie. Aby sa žiak stal v živote úspešným človekom, musí sa obklopovať ľuďmi, ktorí majú ciele a sny, ktorí dokážu myslieť. Ale funguje to aj naopak. Podobné sa priťahuje. Stávate sa podobný ľuďom, s ktorými trávite najviac času. Ľudia okolo vás majú na vás veľký vplyv, vplývajú na vašu osobnosť, názory, ciele a na všetko, čo chcete dosiahnuť. Správne typy ľudí vám pomôžu dosiahnuť úspech skôr než tí, ktorí vás budú v osobnostnom rozvoji brzdiť. Nemusí ísť ale len o žijúce osoby. Mnohé inšpirácie a vzory nájdeme aj v dejinách, v živote a činnosti už nežijúcich osôb.

Inšpiráciou pre výchovu žiakov k úspešnosti a uplatneniu charakterového vzdelávania v predmete dejiny regiónu sa stala metóda Živých knižníc, ktorá sa začala na Slovensku uplatňovať v roku 2007. Jej hlavná úloha spočíva v prebudení záujmu žiakov o príbehy iných ľudí, v komunikovaní jasného odkazu životných príbehov žijúcich osôb. Prostredníctvom životných príbehov sa žiaci učia najmä tolerancii, pochopeniu a akceptácii iných kultúr.

Prax preukazuje, že prostredníctvom metódy Živej knižnice sa u žiakov dá formovať aj charakterové vzdelávanie. A hoci predmet dejiny regiónu pracuje predovšetkým s historickými udalosťami a faktami, vytvára zároveň priestor pre vytváranie takpovediac – „(Ne)Živých“ knižníc. Umožňuje predstavovať žiakom príbehy nežijúcich osôb, ktoré

významným spôsobom zasiahli do života regiónu a ktoré môžu byť svojím životom a prácou inšpiráciou aj pre súčasných mladých ľudí. Sú ukážkou charakteru a stávajú sa inšpiráciou pre žiakov v dobrom i zlom.

Ako využiť uvedený didaktický materiál?

Didaktický materiál je primárne určený pre učiteľov a učiteľky základných a stredných škôl, ktorí nachádzajú pridanú hodnotu v začleňovaní charakterového vzdelávania do výchovno-vzdelávacieho procesu. Jeho úlohou je ukázať možnosti začlenenia charakterového vzdelávania do školského vzdelávacieho programu. Didaktický materiál obsahuje zoznam aktivít s ich stručným popisom, kľúčovými témami a prínosom pre predmet dejiny regiónu a charakterové vzdelávanie žiakov. Cieľom aktivít je vniesť charakterové vzdelávanie do vzdelávacieho obsahu pre predmet dejiny regiónu tak, aby pomohli inovovať výchovno-vzdelávací proces v predmete dejiny regiónu, ale aby sme zároveň dokázali prebrať učivo dané štátnym vzdelávacím programom. Aktivitami tak rozviníme kompetencie spojené s predmetom dejiny regiónu, ale aj súvisiace s charakterovým vzdelávaním. Jednotlivé aktivity boli vytvorené tak, aby sa dali variovať pre žiakov rôznych ročníkov a rôznych tried. Každý žiak je iný a každá trieda je iná, má iné potreby a obmedzenia. Aktivity je možné skracovať alebo rozširovať tak, aby vyhovovali kompetenciám žiakov v triede.

Aktivity sú súčasťou dlhodobého projektu. Aktivity môžeme preto použiť podľa vlastného uváženia. Buď ich použijeme tak, ako sú navrhnuté, ale využijeme len istú – inšpiratívnu – časť aktivity.

Aktivity v uvedenom didaktickom materiály sú priamo viazané na istú osobnosť, čo je možné, dokonca vhodné, variovať a meniť podľa regiónu, v ktorom dané aktivity budú realizované. Prepojenie s uvádzanou témou teda vôbec nie je nevyhnutné. S didaktickým materiálom je možné pracovať tak, že navrhovanú metódu previažeme s inou témou podľa svojho uváženia.

Všetky uvádzané aktivity sú časovo členené na aktivity, ktoré je možné realizovať v čase 45 minút, ale zároveň sú uvádzané aktivity, ktorých realizácia vyžaduje aj viacej času (90 minút), resp. vyžadujú aj blokované vyučovanie.

Štruktúra a časový harmonogram projektu Živá cesta regiónom

Predpokladá realizáciu ôsmych hlavných aktivít (viď. tabuľka)

Názov aktivity	Tematický celok	Témy pre predmet dejiny regiónu	Témy pre charakterové vzdelávanie
Tu a takto začala moja cesta	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Rodisko, rodina, rodinné pomery	city, empatia, pokora, ľudskosť, úcta, vnímavosť, súcit, viera
Rany osudu	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Zdravotné problémy, zranenia a tragédie v živote osobnosti	ľudskosť, pokora, viera, súcit, nádej, optimizmus, odpustenie, milosrdenstvo
Priateľské a pracovné nitky	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Osobné, priateľské a pracovné vzťahy osobnosti	otvorenosť, pracovitosť, čestnosť, nadšenie, sociálna vnímavosť, nestrannosť, odpustenie, kritické myslenie, kreativita, tímová práca
Kam viedli moje cesty	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Pôsobenie osobnosti na Slovensku/v Rakúsko-Uhorsku	orientácia na budúcnosť, nádej, optimizmus, tolerancia, spolupráca, motivácia, komunikácia
Pripomienky života a tvorby	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Odkaz osobnosti v pamätníkoch, pamätných tabuliach a inštitúciách	rešpekt, úcta, múdrosť, motivácia, vnímanie hodnôt, múdrosť
Literárna tvorba	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Literárna a iná tvorba osobnosti a jej odkaz	odkaz hodnôt, kreativita, vnímanie krásy, pokora, motivácia, vyhľadávanie nového
Taký/á som bola	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Charakter a vlastnosti osobnosti	múdrosť, viera, statočnosť, pokora, emočná inteligencia, úcta, pokora, skromnosť
Odchod do večnosti	Osobnosti regiónu Gemersko-Malohont	Odkaz osobnosti po smrti	vďačnosť, nádej, pokora, odpustenie, milosrdenstvo

Časový harmonogram projektu Živá cesta regiónom

tabuľka

Názov aktivity	sept	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.
Tu a takto začala moja cesta		x					
Rany osudu...			x				
Priateľské a pracovné nitky			x				
Kam viedli moje cesty?				x			
Pripomienky života a tvorby...					x		
Literárna tvorba						x	
Taký som bol/a...						x	
Odchod do večnosti							x

Pracovné skupiny

Žiaci pracujú v skupinách. Počet pracovných skupín závisí od počtu žiakov v triede. V jednej pracovnej skupine odporúčame troch, resp. štyroch žiakov, aby každý žiak mal v pracovnej skupine pracovne dôležité postavenie, aby bol zabezpečený koordinovaný prístup k jednotlivým úlohám a zadaniam zapojením všetkých členov pracovnej skupiny. Žiaci vytvárajú pracovné skupiny samostatne. Učiteľ do formovania pracovných skupín zasahuje len v malej miere alebo vôbec. Vychádzame z predpokladu, že žiaci druhých a tretích ročníkov, ktorým je projekt určený, porozumejú požiadavkám, cieľom a nárokom projektu, poznajú schopnosti a zručnosti svojich spolužiakov, vedia určiť ich kladné a záporné stránky, vedia definovať ich postoj a vzťah k práci, k získavaniu vedomostí, k aplikácii vedomostí v praxi, vedia posúdiť osobitné schopnosti a zručnosti spolužiakov a ich prínos pre tímovú prácu. Členovia každej pracovnej skupiny si spomedzi seba určia koordinátora, ktorý bude pracovnú skupinu viesť, bude zodpovedný za dodržiavanie termínov a plnenie stanovených

i dohodnutých úloh. Jednotlivé pracovné skupiny sa rozhodnú pre konkrétnu historickú osobnosť, ktorej sa budú v priebehu realizácie projektu venovať.

Priame zasahovanie učiteľa do formovania pracovných skupín nie je vhodné, ale je dôležité, aby učiteľ sledoval rozhodovanie žiakov. Poznaním sociálnej klímy v triede učiteľ predíde konfliktným situáciám. Je dôležité zabrániť vyčleňovaniu žiakov z kolektívu, ich odmietaniu, prihliadať na prítomnosť žiakov s vývinovými poruchami učenia, s inými psychickými a fyzickými problémami, s autizmom, žiakov mimoriadne nadaných. Na riešení projektových úloh by mali participovať všetci žiaci. V danej pracovnej fáze už iniciatívu úplne preberajú žiaci, učiteľ pôsobí len ako poradca a konzultant, ale prácu sleduje počas celej realizácie projektu a nenápadnými krokmi vedie žiakov k úspešnému výsledku.

Východiská jednotlivých aktivít

Žiaci dostanú možnosť rozhodnúť sa pre jednu osobnosť, ktorej sa budú v priebehu školského roka venovať. Počet osobností závisí od počtu skupín, ktoré sa v triede sformujú. Každá pracovná skupina pracuje s jednou osobnosťou. Konkrétne osobnosti navrhuje učiteľ, resp. akceptuje aj výber žiakov.

Príklad:

1. Životné osudy Mateja Hrebendu
2. Životné osudy T. Vansovej
3. Životné osudy P. E. Dobšinského

Aktivita č. 1

Tu a takto začala moja cesta

V živote človeka hlavnú úlohu vždy zohrávala rodina. Rodina prešla rôznymi stupňami vývoja a menili sa funkcie, ktoré plnila. Prichádzalo to najmä so zmenami spoločenských podmienok. Niektoré ustupovali do pozadia, alebo celkom vymizli, iné naberali na závažnosti. Vždy ale rodina predstavovala určitý systém, ktorý neustále hľadá a nachádza svoje miesto v spoločnosti. Funguje v plnom rozsahu a má svoje opodstatnenie len vtedy, keď uspokojuje potreby a požiadavky každého svojho člena, ktoré sú na ňu a zároveň spoločnosťou kladené.

Aby vyhovela všetkým týmto náročným požiadavkám, musí plniť tie základné funkcie, ktoré zabezpečujú život človeka v spoločnosti vo všetkých etapách jeho existencie.

Aktivity sa zameriavajú na fungovanie rodiny a význam rodiny pre život človeka. Jadrom aktivít je uvedenie si pozitívnych a negatívnych stránok rodiny a ich vplyvu na vývoj človeka. Aktivity využívajú prácu s regionálnym historickým materiálom.

PRÍPRAVA:

Úlohy žiakov:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o mieste narodenia vami skúmanej osobnosti, o jej rodičoch, súrodencoch, školských rokoch, o celkových rodinných pomeroch.
2. Navštívte rodnú obec/mesto vami skúmanej osobnosti – získané informácie využite v ďalšej práci.
3. Získané informácie spracujte do vami zvolenej podoby.

Aktivita 1.1 – pracovný list

Čas: 45 minút

Úloha pre žiacky a žiakov. Prezentujú samostatne:

1. Popíšte svoju rodinu, uveďte základné informácie o členoch vašej rodiny, uvažujte nad hodnotovým rebríčkcom vašej rodiny. Uveďte, aké postavenie vo vašej rodine máte vy?

Úlohy skupiny:

- a) Prerozprávajte príbeh o rodine a detstve vami skúmanej významnej regionálnej osobnosti, ktorej sa venujete vo svojom projekte.
- b) Do uvedenej tabuľky spracujte pozitívne stránky rodiny skúmanej osobnosti.

Pozitívne stránky rodiny osobnosti	

c) Uved'te pozitívne stránky rodiny, v ktorej vyrastáte vy. Porovnajte ich s pozitívami rodiny danej osobnosti. Pracujte samostatne.

Pozitívne stránky vašej rodiny	

Reflexia:

Diskusia. Žiaci a žiačky pracujú samostatne.

1. Vedeli ste si predstaviť rodiny z príbehov uvedených historických osobností? Našli ste spoločné prvky vašej rodiny s rodinou vašej historickej osobnosti?
2. Čo majú spoločné rodiny v minulosti a dnes?
3. V čom sa líšia rodiny v minulosti a dnes?

c) Uved'te negatívne stránky rodiny, v ktorej vyrastáte vy. Porovnajte ich s negatívami vašej rodiny. Pracujte samostatne.

Negatívne stránky vašej rodiny	

Reflexia:

Diskusia. Žiaci a žiačky pracujú v skupinách/čiastočne samostatne.

1. Našli ste spoločné prvky vašej rodiny s rodinou vašej historickej osobnosti?
2. Čo bolo dôležité pre fungovanie rodiny vami skúmanej osobnosti? Čo je dôležité pre fungovanie vašej rodiny?
3. Čo majú spoločné rodiny v minulosti a dnes?
4. V čom sa líšia rodiny v minulosti a dnes?

Aktivita č. 2

Rany osudu

Život každého človeka sa skladá z radostných, šťastných, pokojných okamihov, ktoré ale neraz vytlačia z našich životov bolesti, trápenia, zdravotné problémy, tragédie. Nešťastie nás

mnohých môže prekvapiť. Keď sú ľudia nešťastní, je oveľa ťažšie byť v ich blízkosti, nieto s nimi ešte pracovať. Práve takéto nešťastie odháňa ostatných a vytvára začarovaný kruh, ktorý vás brzdí v ceste za úspechom. Keď sa cítite nešťastní, je lákavé vyhýbať sa iným ľuďom. Je to ale veľká chyba, pretože socializácia, i keď na ňu nemáte chuť, je dôležitá. Všetci máme dni, kedy radšej nechceme hovoriť s nikým, no treba vedieť rozpoznať, kedy sa tieto občasné nálady menia na tendenciu. Nešťastí ľudia majú tendenciu pasovať sa do pozície, že život je ťažký a nemajú ho pod kontrolou. Vzniká u nich pocit bezmocnosti a ľudia, ktorí sa cítia bezmocní, pravdepodobne nepodniknú nič na to, aby sa ich situácia zlepšila, aby sa stali úspešnými. Ich terapiou sa stáva neustále sťažovanie a odmietanie otvorenej komunikácie.

Zlé veci sa stávajú každému. Rozdiel je v tom, že šťastní ľudia ich vidia ako čosi dočasné, zatiaľ čo tí nešťastní považujú všetko negatívne za dôkaz, že život ich chce dostať na kolena. Šťastní ľudia sa cítia byť zodpovední za svoje činy. Keď urobia chybu, tak si ju priznajú. Nešťastní ľudia považujú chyby a problémy za ohrozenie, preto sa ich snažia skryť. Problémy majú ale tendenciu zhoršovať sa, ak ich ignorujeme. Čím viac sa im teda nevenujete, tým silnejší budete mať pocit, že s nimi nedokážete nič urobiť a potom sa budete cítiť ako obeť. Pretože nešťastní ľudia sú pesimisti a cítia nedostatok kontroly nad svojimi životmi, majú tendenciu sedieť a čakať na niečo lepšie. Namiesto stanovenia cieľov, vzdelávania sa a zlepšovania sa len čudujú, prečo sa veci nikdy nezmenia. Zmena vlastných návykov v mene väčšieho šťastia je jednou z najlepších vecí, ktoré pre seba môžete urobiť. Je to dôležité ešte pre čosi iné – lepšia kontrola nad vlastným šťastím urobí šťastnejšími aj všetkých okolo vás. A to za to predsa stojí.

Aktivity sa zameriavajú na spoznanie ťažkých osudov v živote osobností regiónu, ich závažných zdravotných problémov, ale zároveň ukazujú snahu osobností bojovať s osudom, nevzdať sa, nenariekať nad osudom, čím sa daná osobnosť stáva inšpiráciou pre žiakov.

PRÍPRAVA:

Úlohy žiakov:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o ranách osudu, ktoré postretli vami skúmanú osobnosť v jej živote. Všímajte si zdravotné problémy, problémy v rodine, úmrtia a pod.
2. Všímajte si spôsob, akým vami skúmaná osobnosť s ranami osudu zápasila, ako im čelila.
3. Získané informácie spracujte do vami zvolenej podoby.

Aktivita 2.1 – pracovný list

Úloha pre žiačky a žiakov. Prezentujú samostatne.

1. Uvažujte nad svojou súčasnou rodinou. Priblížte ťažké, závažné okamihy v jej živote. Zapište ich do uvedenej tabuľky. Posúďte ich vplyv na vás a na vašu rodinu.

Rany osudu v mojej rodine	

Úlohy pre pracovnú skupinu:

- a) Prerozprávajte životný príbeh významnej regionálnej osobnosti. Priblížte je ťažký osud, jej životné rany.
- b) Metódou brainstormingu zapíšte na tabuľu slová, ktoré sa spájajú s ťažkými okamihmi v živote osobnosti v danom historickom období.

- c) Metódou brainstormingu zapíšte na tabuľu slová, ktoré sa spájajú s ťažkými okamihmi vo vašom živote. Vyjadrite svoje emócie.
- d) Do uvedenej tabuľky spracujte vlastnosti, ktoré môžu tragédie a rany osudu formovať v pozitívnom zmysle. Svoje tvrdenia odôvodnite.

Pozitívne vplyvy ťažkých životných situácií	

Reflexia:

Diskusia. Žiaci a žiačky pracujú samostatne.

1. Uvažujte nad významom a zmyslom ťažkých okamihov v živote každého jedného nás.
2. Ktoré charakterové vlastnosti dokážeme v ťažkých životných okamihoch rozvíjať?
3. Ktoré charakterové vlastnosti pomáhajú prekonať náročné životné situácie?

Aktivita 2.2

Inšpiratívne bolesti

Ciele:

1. Prejaviť pochopenie pre starých, chorých ľudí, ľudí so zdravotným postihnutím, pre ľudí s náročného sociálneho prostredia.
2. Zdôvodniť potrebu akceptácie inakosti.
3. Diskutovať o prínose rôznorodosti ľudí pre spoločnosť.

Kľúčové slová:

sociálna vnímavosť, sociálna empatia, úcta, pokora, tolerancia, starostlivosť, vzťah k chorým, starým, zdravotne a sociálne znevýhodneným, obmedzenia a prednosti v chorobe, v starobe, odlišnosti a

Čas: 45 minút (90 minút)

Pomôcky:

4x papiere A4, 4x čierne fixky

Postup:

Evokácia

- Žiaci dostanú papier A4, prehnutý na polovicu. Ich úlohou je napísať na jednu stranu, čo všetko majú žiaci ich triedy spoločné – čím sú rovnakí.
- Na druhú stranu napíšu čím sa oni konkrétne odlišujú od iných ľudí, resp. od väčšiny ich triedy, alebo v čom všetkom sa ľudia medzi sebou môžu líšiť.

Spoločne hľadajú, v čom sú „rovnakí“ a v čom sa „líšia“.

Uvedomenie

Doplňkový materiál:

Žiaci dostanú k dispozícii väčšie množstvo fotografií. Na zadnej strane fotografie je stručne zachytený príbeh danej osoby. Žiaci si vyberú jednu fotografiu. Na fotografii sú zachytení

Ľudia s rôznym zdravotným postihnutím (mentálnym i fyzickým, osoba s DMO, slepec, bez rúk, bez nôh,...), ľudia s tragickými osudmi (sirota, polosirota, sociálne slabá rodina).

Žiaci so vyberú jednu fotografiu, ktorá ich zaujme, je im niečím blízka, alebo im pripomenula nejakú situáciu v rodine a v okolí. Počas časového intervalu 10 minút si žiaci:

1. Prezrú osobu na fotografii.
2. Vyjadria vlastné emócie pri pohľade na osobu na fotografii.
3. Pomenujú náročnosť života danej osoby.
4. Vyjadria svoj postoj k osudu osoby na fotografii.

Žiaci v krátkosti odprezentujú príbeh.

Reflexia

Spoločne diskutujte o:

- náročnosti životných osudov,
- o emocionálnom raste každého z nás,
- sociálne inteligencii,
- pokore,
- pomoci,
- starostlivosti,...

Aktivita č. 3

Priateľské a pracovné nitky

Až tretinu produktívneho života trávime v zamestnaní a ďalšiu časť s priateľmi, ktorí predstavujú dôležitú súčasť nášho života. Každý z nás je sociálna bytosť plná emócií. Je preto prirodzené, že túžime po určitej forme harmónie. Zlé medziľudské vzťahy a zlé vzťahy na

pracovisku sa rovnajú utrpeniu. Ako po psychickej, tak i po fyzickej stránke. Nuž a logickým východiskom je, že sa od utrpenia snažíte ujsť. Čo možno najrýchlejšie a najďalej.

Priateľstvo a dobré pracovné vzťahy sú v živote človeka nesmierne dôležité. Na budovanie a ich udržiavanie potrebujeme celý rad komunikačných a sociálnych zručností, s ktorými sa nikto nerodí. Vyvíjajú sa pomaly a postupne.

PRÍPRAVA:

Úlohy žiakov:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o priateľských vzťahoch a pracovných vzťahoch vami skúmanej osobnosti.
2. Všímajte si kladné i záporné stránky ich spolužitia s priateľmi, ich vzájomný vplyv a pomoc.
3. Dôležité je aj vaše spoznanie pracovného života vami skúmanej osobnosti. Definujte aj v tomto prípade kladné a záporné stránky v ich pracovnom živote.
4. Získané informácie spracujte do vami zvolenej podoby.

Aktivita 3.1 – pracovný list

Úloha pre žiačky a žiakov. Prezentujú samostatne:

1. Porozprávajte príbeh vzniku svojho najväčšieho priateľského zväzku. Zamyslite sa nad jeho pozitívnymi a negatívnymi črtami.

Úlohy pre skupiny:

- a) Prerozprávajte príbeh o priateľských a pracovných vzťahoch významnej regionálnej osobnosti, ktorej sa venujete vo svojom projekte.
- b) Do uvedenej tabuľky spracujte pozitívne a negatívne stránky priateľských a pracovných vzťahov skúmanej osobnosti.

Pozitívne stránky priateľských a pracovných vzťahov	Negatívne stránky priateľských a pracovných vzťahov
--	--

c) Porozprávajte príbeh vzniku svojho najväčšieho priateľského zväzku. Zamyslite sa nad jeho pozitívnymi a negatívnymi črtami.

Pozitívne stránky vašich priateľských vzťahov	Negatívne stránky vašich priateľských vzťahov

d) Načrtnite predstavu o svojich pracovných vzťahoch v budúcnosti. Formou brainstormingu zapíšte na tabuľu pojmy, ktoré sú u vás symbolom dobrej pracovnej atmosféry. Porovnajte pojmy v rámci skupiny a diskutujte o nich.

Reflexia

Diskusia.

1. Zhodnoťte priateľské a pracovné vzťahy v živote vami skúmanej historickej osobnosti.
2. Ako sa zmenila hodnota priateľských vzťahov dnes v porovnaní s minulosťou?
3. V čom sú dnes iné priateľské a pracovné vzťahy?
4. Ktoré charakterové vlastnosti sú podľa vás dôležité pre priateľstvo a pre dobré pracovné vzťahy?

Aktivita 3.2

Inšpiratívni ľudia

Evokácia

Ciele:

1. Uvedomenie si dôležitosti priateľstva a dobrých pracovných vzťahov v živote človeka.
2. Hodnoty dôležité pre priateľstvo a dobré medziľudské vzťahy.

Kľúčové slová:

empatia, úcta, pokora, tolerancia, starostlivosť, komunikácia, úprimnosť, čestnosť, tímová práca, lojálnosť

Čas: (45 minút)

Pomôcky:

papiere A4, čierne fixky, obrázky, na ktorých sú zobrazení rôzni ľudia v rôznych situáciách. Jedna situácia sa týka priateľstva a druhá pracovných vzťahov.

Postup:

Uvedomenie

- Žiaci sa rozdelia do skupín (maximálne štyria žiaci v skupine).
- Každá skupina dostane dva obrázky, na ktorých je rovnaká osoba v rovnakej situácii. Jedna situácia sa týka priateľstva a druhá pracovných vzťahov.
- Každá skupina si na dva osobitné papiere čo najpodrobnejšie poznačí popis prvého a druhého obrázka, pokúsi sa čo najpodrobnejšie vystihnúť situáciu na obrázku.
- Skupina si zvolí hovorcu, ktorý postrehy skupiny prezentuje.

Reflexia

Diskusia

- o rozdielnych postrehoch jednotlivých skupín,
- o vnímaní situácie na obrázku,
- o emóciách, ktoré sprevádzali úvahy o situácii na obrázku,
- o najdôležitejších hodnotách pre priateľstvo a dobré medziľudské vzťahy.

Skúste pomenovať dôležité hodnoty pre fungujúce priateľstvo a dobré pracovné vzťahy.

Aktivita č. 4

Kam viedli moje cesty

PRÍPRAVA:

Úlohy žiakov:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o miestach pôsobenia vami skúmanej osobnosti.
2. Všímajte si dôvody pôsobenia vami skúmanej osobnosti v danej obci/meste.
3. Získané informácie spracujte do vami zvolenej podoby.

Aktivita 4.1 – pracovný list

Úloha pre žiačky a žiakov. Prezentujú samostatne:

1. Prerozprávajte príbeh vami skúmanej regionálnej osobnosti. Priblížte jej cesty za vzdelaním a prácou.
2. Uvažujte nad významom študijných a pracovných ciest významných historických osobností v ich živote.
3. Diskutujte o ich náročnosti, prekážkach, problémoch.
4. Do uvedenej tabuľky zaznamenajte klady a zápory cestovania za štúdiom a prácou v minulosti.

Pozitívne črty cestovania za štúdiom a prácou v minulosti	Negatívne črty cestovania za štúdiom a prácou v minulosti

- a) Metódou brainstormingu zapíšte na tabuľu slová, ktoré sa spájajú s vaším pohľadom na cestovanie za štúdiom a prácou v súčasnosti.
- b) Do uvedenej tabuľky zaznamenajte dôležité vlastnosti a črty, ktoré prispievajú k úspešnosti pôsobenia mimo domova, mimo rodnej krajiny.

Pozitívne vlastnosti a črty	Negatívne vlastnosti a črty

--	--

Reflexia:

1. Uvedomili ste si význam študijných a pracovných ciest pre úspešný život človeka?
2. Ktoré charakterové vlastnosti dokážeme uplatniť počas svojich študijných a pracovných ciest mimo domova?
3. Zhrňte, v čom spočíva hlavný význam študijných a pracovných ciest pre osobnosť človeka.

Aktivita č. 5

Pripomienky života a tvorby

Teória hodnôt je súbor prístupov, ktoré sa snažia pochopiť ako, prečo a do akej miery ľudia niečo oceňujú, nezávisle na tom, či ide o iné osoby, predmety, myšlienky alebo niečo iné. Barrett opisuje hodnoty nasledovne: „Hodnoty sú krátkym vyjadrením toho, čo je pre nás dôležité individuálne alebo kolektívne (v organizácii, v komunite alebo pre celý národ) v určitom čase.“ Krátke preto, lebo hodnoty často možno vyjadriť jedným slovom alebo jednoduchou frázou. Napríklad česťnosť, otvorenosť, zdravie, rešpekt, dlhodobá perspektíva, alebo ľudské práva – toto všetko možno považovať za hodnoty.

Príprava

Úlohy žiakov:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o pamätníkoch, pamätných izbách a inštitúciách, ktoré pripomínajú život a činnosť vami skúmanej osobnosti.
2. Získané informácie spracujte do vami zvolenej podoby.

Evokácia

Vaša cesta za poznaním osobnosti vás viedla aj k úvahám o tom, čo daná osobnosť znamenala v rodine, kolektíve, spoločnosti a pre celý národ. Hodnota danej osobnosti je našom národe zapísaná v jej činnosti, literárnej tvorbe, politických výsledkoch. Spomienky na ňu sa v nás vynárajú aj vďaka mnohým pamätníkom, pamätným tabuliam, označeniam inštitúcií, ulíc, námestí.

Ako vnímame ostatných?

Cieľom aktivity je porozumenie rozdielom vo vnímaní a myslení ľudí a potreby získať ďalšie relevantné informácie, aby sme si mohli utvoriť čo najrelevantnejší obraz o človeku a situácii.

Čas: 45 minút

Potreby:

Prezentácie pamätníkov, pamätných tabúl, inštitúcií, ulíc, námestí, ktoré súvisia so životom a činnosťou významných historických osobností.

Kľúčové slová:

Vnímanie krásneho, rešpekt, vďačnosť, úcta, pokora

Postup:

1. Vhodnou formou spracujte krátke rozprávanie o pamätníkoch, pamätných tabuliach, inštitúciách, uliciach, námestiach, ktoré nám pripomínajú vami skúmanú osobnosť.
2. Žiaci pracujú v skupinách.
3. Prezentáciu pripraví vopred.
4. Zvolia si hlavného prezentujúceho.
5. V rámci prípadnej diskusie odpovedajú všetci členovia skupiny na otázky od ostatných žiakov.

Diskutujte o

- najdôležitejších činnostiach, pre ktoré daná osobnosť bola prínosom pre región, národ a nás všetkých,
 - o vašom vzťahu k osobnosti,
 - o jej vplyve na vaše zmýšľanie, správanie, názory.
-

Aktivita č. 6

Literárna tvorba

Literatúra je veľkým úložiskom duchovných a morálnych hodnôt. Literatúra je prostriedkom na pochopenie sveta, pomáha nám pochopiť „čo je dobré a čo zlé“, naznačuje pôvod univerzálnych ľudských konfliktov. Literatúra nám pomáha vidieť vnútornú krásu človeka, naučiť sa ho chápať a vážiť si ho. Literatúra je silným zdrojom výchovy k duchu a osobnosti. Prostredníctvom odhaľovania umeleckých obrazov nám literatúra dáva pojmy dobra a zla, pravdy a klamstva, pravdy a klamstva. Žiadna úvaha, najveľkolepejšia, žiadna úvaha, najpresvedčivejšia nemôže mať taký vplyv na myseľ človeka ako pravdivo nakreslený obraz. A v tom je sila a význam literatúry.

PRÍPRAVA:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o literárnej činnosti vami skúmanej osobnosti.
2. Získané informácie spracujte do vami zvolenej podoby tak, aby ste originálnym spôsobom priblížili literárnu činnosť vami skúmanej osobnosti a jej odkaz.
3. Pracujte s ukážkami literárnej tvorby vami skúmanej osobnosti.

Aktivita 6.1

Evokácia

1. Aký je váš vzťah k literatúre a literárnym dielam?
2. Ako často čítate a aké literárne diela?

3. Ktoré literárne dielo vás v ostanom čase zaujalo a čím?

Postup:

1. Vypracovaním vhodnej formy prezentácie žiaci spracujú krátke rozprávanie o literárnej činnosti skúmanej historickej osobnosti.
2. Žiaci pracujú v skupinách.
3. Prezentáciu pripraví vopred.
4. Zvolia si hlavného prezentujúceho.
5. V rámci prípadnej diskusie odpovedajú všetci členovia skupiny na otázky od ostatných žiakov.

Diskutujte o

- význame uvádzaných diel pre súčasného človeka,
- o odkaze uvádzaných literárnych diel pre mladého človeka 21. storočia,
- o vplyve uvádzaných literárnych diel na vaše zmýšľanie, správanie, názory.

Aktivita 6.2

Koláž – príbeh Spisovateľstva

Cieľ:

Podpora vnímavosti, empatie, tvorivosti, práca s predsudkami, úcta

Čas: 90 minút

Potreby:

Papier, pero, farebné pastelky, fixky, flipchartový papier, noviny, časopisy, staré plagáty

Postup:

1. Žiaci pracujú v malých skupinách (traja – štyria žiaci).
2. Úlohou žiakov je vytvoriť koláž o literárnej činnosti skúmanej historickej osobnosti.

3. Každá skupina prezentuje svoju koláž, príbeh svojej osobnosti.

Diskutujte:

1. Prečo literárnu činnosť jednotlivých osobností sprevádzali ťažkosti?
2. Prečo v minulosti vládli predsudky či stereotypy v oblasti literárnej tvorby vami skúmanej osobnosti?
3. Existujú predsudky či stereotypy v umeleckej sfére, vo sfére literatúry aj v súčasnosti?
4. Prečo je potrebné kriticky myslieť a kriticky hodnotiť literatúru a umenie?
5. Prečo by sme mali byť vnímaví voči literatúre, umeniu a umeleckej činnosti jednotlivých osobností v minulosti a v súčasnosti?

Aktivita č. 7

Taký som bol/a

Osobnosť je individuálny rozdiel, ktorý odlišuje jednu osobu od druhej. Osobnosť ako taká je pojem, ktorý opisuje a umožňuje poskytnúť teoretické vysvetlenie súboru zvláštností, ktoré jednotlivec vlastní, čo ho charakterizuje a odlišuje od ostatných. Pojem osobnosť pochádza z pojmu „osoba“. Jednotlivec má vo všeobecnosti stabilné vlastnosti, ktoré umožňujú určiť jeho správanie a správanie, čo tiež umožňuje predpovedať reakciu jednotlivca na danú okolnosť. Osobnosť možno klasifikovať podľa postojov alebo podľa subjektívnej časti duševného zdravia jednotlivca, buď sebaúctou, vlastným úsudkom jednotlivca, blahobytom, ktorý predstavuje, okrem iných bodov.

PRÍPRAVA:

1. O vami skúmanej osobnosti ste sa dozvedeli už veľké množstvo informácií. Získané informácie využite ako základ vašej literárnej činnosti.
2. Podľa uvedených pokynov napíšte o vami skúmanej osobnosti báseň.
3. Využite priložené pokyny.

Zadanie č. 1:

Napíšte báseň venovanú T. Vansovej (o T. Vansovej) tak, aby každý verš začínal ďalším písmenom abecedy a mal najviac tri slová.

Napíšte báseň venovanú M. Hrebendovi (o M. Hrebendovi) tak, aby každý verš začínal ďalším písmenom abecedy a mal najviac tri slová.

Napíšte báseň venovanú P. E. Dobšinskému (o P. E. Dobšinskému) tak, aby každý verš začínal ďalším písmenom abecedy a mal najviac tri slová.

A

B

C

D

E

F

G

H

CH

Zadanie č. 2

Napíšte báseň o P. E. Dobšinskom (venovanú P. E. Dobšinskému) metódou cinqain.

Napíšte báseň o T. Vansovej (venovanú Vansovej) metódou cinqain.

Napíšte báseň o M. Hrebendovi (venovanú M. Hrebendovi) metódou cinqain.

Pravidlá:

1. verš: jednoslovné pomenovanie témy (podstatné meno)
2. verš: dvojslovný opis témy (dve prídavné mená)
3. verš: trojslovné vyjadrenie činnosti (tri slovesá)
4. verš: štvorslovné vyjadrenie pocitu, emocionálneho vzťahu k téme
5. verš: jednoslovné synonymum témy

Zadanie č. 3

Napíšte báseň o T. Vansovej (venovanú T. Vansovej) metódou mojich sedem tváří.

Napíšte báseň o M. Hrebendovi (venovanú M. Hrebendovi) metódou mojich sedem tváří.

Napíšte báseň o P. E. Dobšinskému (venovanú P. E. Dobšinskému) metódou mojich sedem tváří.

Pravidlá:

V pondelok bol...

V utorok bol...

V stredu bol...

Vo štvrtok bol...

V piatok bol...

V sobotu bol...

V nedeľu...

Zadanie č. 4

Napíšte báseň o T. Vansovej (venovanú T. Vansovej) metódou haiku.

Napíšte báseň o M. Hrebendovi (venovanú M. Hrebendovi) metódou haiku.

Napíšte báseň o P. E. Dobšinskému (venovanú P. E. Dobšinskému) metódou haiku.

Štruktúra haiku:

1. verš: 5 slabík

2. verš: 7 slabík

3. verš: 5 slabík

Aktivita č. 8

Odchod do večnosti

Jedna z najťažších situácií v živote človeka je strata blízkej osoby. Je to veľmi traumatizujúci zážitok, z ktorého sa človek len ťažko dostane. Keď zažijeme smrť blízkeho človeka, v jednom okamihu stratíme zmysel života. Naša duša vtedy doslova „plače“. Tesne po tejto traumatizujúcej udalosti smútime, spamätávame sa so zmenou a zbierame silu na nový začiatok. Často sa však človek nevie s touto bolesťou vyrovnáť, niekedy trvá týždne, mesiace, ale aj roky. Je to veľmi individuálne, záleží na osobnosti človeka, ako prežíva také situácie. Zármutok je druhou tvárou lásky. Je prejavom lásky, pretože je cenou za láskyplný vzťah, ktorý sa skončil. Zároveň platí, že čím väčšia je láska, tým väčší je aj zármutok.

PRÍPRAVA:

1. Z rôznych odborných a iných zdrojov získajte informácie o posledných rokoch života vami skúmanej osobnosti.
2. Vami získané informácie využite na vypracovanie nasledovných zadaní.

Zadanie č. 1

Napíšte rozlúčkový list T. Vansovej po odchode na večnosť, v ktorom vyjadríte ocenenie jej práce a činnosti.

Napíšte rozlúčkový list M. Hrebendovi po odchode na večnosť, v ktorom vyjadríte ocenenie jej práce a činnosti.

Napíšte rozlúčkový list P. E. Dobšinskému po odchode na večnosť, v ktorom vyjadríte ocenenie jej práce a činnosti.

Zadanie č. 2

Vytvorte príbeh o vami skúmanej osobnosti a o sebe pod názvom:

Kedy som zažiaril/zažiarila?

Kedy zažiarila T. Vansová?

Kedy zažiaril M. Hrebenda?

Kedy zažiaril P. E. Dobšínský?

Záver

Učiteľ – pedagóg v dnešnej dobe sa nemôže nečinne pozerat' na mladých ľudí a ich cesty. Často vidíme, že ich cesty sú náročné, komplikované, že potrebujú pomoc, rady. A hlavne potrebujú, aby sme ich my, učitelia, lepšie spoznali. Práve projektové vzdelávanie zamerané na charakterové vzdelávanie vytvára mnoho momentov, ktoré nás posúvajú k mladým ľuďom, k ich osobným príbehom a umožňujú nám lepšie ich spoznať. Len tak im môžeme pomôcť, len tak vieme pre nich hľadať riešenia, len tak ich dokážeme zastaviť skôr, ako sa dostanú na okraj spoločnosti, do kritických životných situácií. Potrebujeme konať tak, aby nebolo neskoro.